

A k a d e m i c k ý BULLETIN

3/94

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

Z 18. zasedání Akademické rady AV ČR

18. zasedání Akademické rady se konalo 15. února 1994 a řídil je předseda Akademie věd ČR Rudolf Zahradník. Úvodem blahopřál J. Seidloví k významnému životnímu jubileu (65 let) a poděkoval mu za dosud vykonanou profesionální práci. Vzhledem k odchodu M. Červenky na Filozofickou fakultu UK mu R. Zahradník vyjádřil srdečné poděkování za práci, kterou vykonal v AR, a poprál mu mnoho úspěchů v pedagogické činnosti i v další spolupráci s Akademii věd ČR.

Na základě písemného podkladu informoval R. Zahradník o hlavních problémových okruzích svého ústního projevu na III. zasedání Akademického sněmu (bod IV). V diskusi bylo mj. doporučeno zmínit se ve vystoupení i o dobrých vztazích s Grantovou agenturou ČR a ve výhledu zdůraznit jako hlavní úkol Akademie věd badatelskou činnost. Rovněž je třeba poukázat i na některé potíže při atestacích. Soustředěnou pozornost je nutno věnovat účasti AV ČR na přípravě zákona o vysokoškolském vzdělávání a výchově vědeckého dorostu. Bylo dohodnuto, že členové AR předají svá další doporučení k ústní zprávě předsedy v písemné formě D. Vaníčkové.

S postupem a výsledky jednání nominační komise pro návrh členů Akademického hodnotitelského grémia seznámili R. Zahradník a B. Velický (bod VI). V rozprávě bylo dohodnuto rozšířit počet místopředsedů tohoto grémia na tři a v tomto smyslu upravit i přijaté zásady systému nezávislého hodnocení vědeckých pracovišť AV ČR. AR jmenovala Akademické hodnotitelské grémium, jehož složení je uvedeno na str. 2.

Písemnou zprávu o čerpání finančních prostředků v roce 1993 (bod VII/1) ve znění pro členy Akademického sněmu podrobně zdůvodnil V. Petrus. Na základě dotazu byla v diskusi osvětlena zejména úspora upraveného rozpočtu AV ČR. V. Petrus informoval dálé (bod VII/2) o předpokládané regulaci mzdových prostředků v Akademii věd příslušnými státními orgány. Současně seznámil přítomné s předběžnými analýzami a nároky pracovišť na mzdy v letošním roce. Předběžný rozbor a dostupné informace ukazují, že by podle počtu pracovníků a výše prostředků bylo možno na pracovištích vyplácet v roce 1994 pouze základní platy (tj. tarifní platy, příplatky za vedení a za zdraví škodlivé prostředí) a osobní příplatky a odměny v průměru maximálně do výše 5 % těchto platů. V obšírné

rozprávě byl vyjasňován další postup a způsob řešení této situace. Bylo mj. upozorněno, že stanovení mzdového limitu může ohrozit i naši prestiž u mezinárodních a zahraničních grantových agentur, neboť mnohé striktně dbají na dodržení příslušného rozpočtu při čerpání prostředků. Zároveň bylo poukázáno na rozdílné přístupy pracovišť při zařazování pracovníků do platových tříd a na některé nadhodnocené údaje, které došly z pracovišť. Vzhledem k potřebě přijmout konkrétní opatření již na zasedání Akademického sněmu bylo dohodnuto provést další výpočty a po jednání s odpovědnými členy AR pro vědní oblasti a předsedou Dozorčí komise opětne projednat tyto otázky na mimořádném zasedání AR. Rovněž budou připraveny stručné písemné podklady pro jednání R. Zahradníka se zástupci vládních orgánů.

AR odložila dokončení jednání ve věci čerpání mzdového limitu na mimořádné zasedání AR 21. února 1994.

Návrh na zrušení Koordináční rady pro zahraniční styky AV ČR a SAV (bod XI) zdůvodnil J. Niederle průběh a výsledky konkursního řízení nazahraniční cesty v rámci smluvních ujednání AV ČR se zahraničními akademiami a v rámci kulturních dohod na rok 1994 (bod VIII). AR schválila vyslání pracovníků uvedených v příloze II. projednaného materiálu.

J. Niederle informoval o podpisu dohody o vědecké spolupráci mezi AV ČR a Národním institutem jaderné fyziky a fyziky částic (I N2P3) ve Francii (bod IX) a o jednání zástupce AV ČR s představiteli Univerzity Karlovy a Univerzity J. W. Goetha ve Frankfurtu a o podpisu protokolu o spolupráci mezi AV ČR, UK a Univerzitou J. W. Goetha (bod X).

Návrh na zrušení Koordináční rady pro zahraniční styky AV ČR a SAV (bod XI) zdůvodnil J. Niederle tím, že 1. 1. 1994 vstoupila v platnost dohoda AV ČR a SAV, která mj. upravuje vzájemné vztahy mezi oběma partnerskými institucemi. Další působení Koordináční rady ztratilo proto své opodstatnění. Zrušení slovenské části rady již Předsednictvo SAV provedlo. AR zrušila Koordináční radu pro zahraniční styky AV ČR a SAV a vyjádřila poděkování jejím členům za vykonanou práci při zajištění hladkého přechodu smluvních zahraničních závazků ČSAV na obě nástupnické Akademie.

Návrh na změnu ve složení Rady pro zahraniční styky AV ČR (bod XII) uvedl J. Niederle. AR uvolnila RNDr. V. Hořejšho, CSc. (ÚMG) na vlastní žádost z funkce v Radě s účinností k 28. 2. 1994, vyjádřila mu poděkování za vykonanou práci a jmenovala RNDr. F. Neruda, CSc. (MBÚ) členem Rady pro zahraniční styky AV ČR s účinností k 1. 3. 1994. Dále pak J. Niederle požádal o umístění sekretariátu CNRS (Francie) v budově AV ČR, Národní 3. AR uložila L. Kopřivovi, aby řešil umístění sekretariátu CNRS v budově AV ČR s tím, že mohou nastat změny v souvislosti s připravovanou koncepcí dalšího využití budovy.

Úvodní slovo k předloženým návrhům vědeckých rad příslušných pracovišť na udělení čestných plaket Akademie věd (bod XIV) přednesli K. Jungwirth a H. Illnerová. V diskusi bylo doporučeno změnit návrh na ocenění prof. G. H. Goluba stříbrnou plaketou na zlatou plaketu. Hlasováním byl tento návrh schválen. AR vzala na vědomí předložené návrhy na udělení čestných plaket a udělila zlatou oborovou čestnou plaketu B. Bolzana za zásluhy v matematických vědách prof. Gene H. Golubovi, profesoru Stanford University, USA, zlatou oborovou čestnou plaketu B. Bolzana za zásluhy v matematických vědách prof. George J. Kliroví, profesoru State University of New York, USA, zlatou oborovou čestnou plaketu G. J. Mendela za zásluhy v biologických vědách in memoriam prof. Mikaelu Braendovi, prvnímu prezidentu International Society for Animal Genetics, zlatou oborovou čestnou plaketu G. J. Mendela za zásluhy v biologických vědách prof. Silvanu Rívovi, fediteli Ústavu biochemické a evoluční genetiky CNR, Itálie, a zlatou oborovou čestnou plaketu J. Heyrovského za zásluhy v chemických vědách prof. dr. Josefem Michloví, profesoru chemie na University of Colorado, USA.

Písemný návrh na sdružení Akademie věd ČR se společností Inventiona, s.r.o. uvedl V. Petrus (bod XVI). V diskusi bylo dohodnuto, že některé podněty vzešlé z přednesených dotazů budou součástí předpokládaného dodatku ke smlouvě. AR dodatečně schválila smlouvou o sdružení mezi AV ČR a společností Inventiona, s.r.o., delegovala do Rady Sdružení jako zástupce AV ČR Ing. Milana Šolce, DrSc. a Ing. Jiřího Vacíka, CSc. (ÚMCH AV ČR) a uložila S. Pantůčkovi informovat

22. února 1994 se konalo ve velkém sále Kulturního domu Ládví v Praze 8 III. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky. Za předsednickým stolem (zprava) doc. RNDr. V. Pačes, DrSc., místopředseda AV ČR; prof. ing. R. Zahradník, DrSc., předseda AV ČR; doc. RNDr. Jan Staněk, CSc., předseda Rady vysokých škol a PhDr. V. Herold, CSc., člen předsednictva Akademické rady. Třetímu zasedání Akademického sněmu bude věnováno zvláštní číslo Akademického bulletinu.
(foto J. Plechatý)

pracoviště AV ČR prostřednictvím Akademického bulletinu o podepsané smlouvě s doporučením na využívání služeb tohoto sdružení.

Písemný návrh o průběhu a výsledcích nominačního řízení na obsazení funkce **předsedy Grantové agentury AV ČR** (bod XVIII/1) uvedl E. Paleček. AR vzaala na vědomí výsledky nominačního řízení na obsazení funkce předsedy Grantové agentury AV ČR obsažené v důvodové zprávě, uvolnila z funkce předsedy Grantové agentury prof. RNDr. Jaroslava Kouteckého, DrSc. a vyjádřila mu poděkování za vykonanou práci; prof. J. Koutecký bude ve smyslu závěrů z 15. zasedání AR dne 7. prosince 1993 zastávat funkci čestného předsedy GA AV ČR. Ve smyslu § 7 Stanov Grantové agentury AV ČR jmenovala MUDr. Vladimíra Viklického, CSc. předsedou Grantové agentury AV ČR s účinností od 1. března 1994.

AR projednala na závěr některé aktuální otázky popularizace vědy, vyslechla informace o programu jednání vlády ČR v I. pololetí 1994 s výhledem na další období a informace o dislokačních otázkách.

Složení Akademického hodnotitelského grémia

Akademická rada jmenovala podle čl. 19 písm. k) Stanov AV ČR a ve smyslu přijaté směrnice Systému nezávislého hodnocení vědeckých pracovišť AV ČR (částka 1/1994, zásada 7) Akademické hodnotitelské grémium ve složení:

prof. ing. Jan Jeník, DrSc. (Přírodnovědecká fakulta UK Praha) /předseda/
doc. PhDr. Pavel Spunar, DrSc. (ÚKS AV ČR) /I. místopředseda/
prof. ing. Čestmír Černý, DrSc. (VŠCHT Praha) /místopředseda/
prof. RNDr. Aleš Pultr, DrSc. (MFU UK Praha)
RNDr. Karel Závěta, CSc. (FZÚ AV ČR)
prof. dr. Zdeněk Švestka (SRON-Laboratory for Space Research, Utrecht)
prof. ing. Emanuel Ondráček, DrSc. (Vysoké učení technické, Brno)
prof. Jiří G. Linhart (Dipt. di Fisica dell'Universita di Ferrara)
ing. Zdeněk Šroubek, DrSc. (ÚRE AV ČR)
prof. ing. Karel Müller, DrSc. (VŠB Ostrava)
prof. Dr. hab. inž. Bernard Drzezla (Faculty of Mining and Geology, Technical University of Silesia, Gliwice)
prof. RNDr. Miroslav Štemprok, CSc. (Český geol. ústav Praha)
prof. ing. Jaroslav Churáček, DrSc. (VČHT Pardubice)
ing. dr. Zdeněk Arnold, DrSc. (ÚOCHB AV ČR)
prof. RNDr. Jaroslav Koutecký, DrSc. (Institut für physikalische Chemie, Freie Universität Berlin)
prof. RNDr. Ivan Šetelík, DrSc. (MBÚ AV ČR)
prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc. (I. lékařská fakulta UK Praha)
prof. MUDr. Jiří Kraml, DrSc. (I. lékařská fakulta UK Praha)
RNDr. Milan Daniel, DrSc. (IPVZ, Škola veřejného zdravotnictví UK Praha)
RNDr. Marta Tesařová, DrSc. (Lesnická fakulta VŠZ Brno)
prof. RNDr. Milena Rychnovská, DrSc. (Přírodnovědecká fakulta UP Olomouc)
prof. JUDr. Petr Hajn, DrSc. (Právnická fakulta MU Brno)
doc. PhDr. Jiří Musil, CSc. (Středočeská univerzita Praha)
ing. Pavel Kysilka, CSc. (Česká národní banka Praha)
prof. PhDr. Jaromír Homolka, CSc. (Filozofická fakulta UK Praha)
prof. PhDr. Ivan Hlaváček, CSc. (Filozofická fakulta UK Praha)
PhDr. František Svátek, CSc. (ÚSD AV ČR)
PhDr. Peluška Bendlová, CSc. (FLÚ AV ČR)
prof. PhDr. Miroslav Komárek, DrSc. (Filozofická fakulta UP Olomouc)
doc. PhDr. Miroslav Červenka, DrSc. (Filozofická fakulta UK Praha)

Sdružení Akademie věd ČR a společnosti Inventia s.r.o.

Akademická rada upozorňuje všechny pracovníky, jejichž výsledky práce jsou patentovatelné, že z Patentových a licenčních služeb AV ČR se oddělila Inventia s.r.o. Tato společnost, kterou řídí paní ing. Jana Kühnlová (110 00 Praha 1, tř. Politických vězňů 7, tel. 2422 6555 1. 266), vytvořila s AV ČR sdružení, jež napomůže zejména lepšímu prosazování naší licenční politiky v zahraničí.

Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky

(VoZP) Roosveltova 23, 160 01 Praha 6 je otevřenou rezortní zdravotní pojišťovnou, kde se může přihlásit k pojištění každý, kdo má trvalý pobyt na území ČR. Může se však přihlásit i osoba, která trvalý pobyt v ČR nemá, ale pracuje pro zaměstnavatele, který má sídlo na našem území. Všichni pojištěnci VoZP mají stejná práva a povinnosti.

Má navázány smluvní vztahy s lékaři vysoké odborné erudice a se špičkovými zdravotnickými zařízeními na území celé České republiky. Okamžitě nabízí smluvní vztah každému lékaři, u kterého se pojištěnec léčí a ke kterému má důvěru.

Má uzavřeny smlouvy mimo jiné s vojenskými lázeňskými zařízeními, které zajišťují léčebně rehabilitační péči a další služby na vysoké profesionální úrovni. Zajišťuje v celém rozsahu komplexní i příspěvkovou lázeňskou péči pojištěncům.

Garantuje lékařům a zdravotnickým zařízením hodnotu vykázaného bodu až do výše 65 haléřů.

Od ledna 1994 bude VoZP:

- poskytovat příspěvek ve výši 60 % ceny poukazu na preventivní zdravotní pobyt dětí do 15 let věku, které jsou jejími pojistěnci,
- proplácat jako zdravotní péči plně hrazenou častější provádění preventivních prohlídek, než stanoví Zdravotní řád,
- proplácat jako zdravotní péči plně hrazenou používání nových léčebných metod:
 - laparoskopická cholecystectomy (odstranění žlučníku)
 - ultrazvuková litotriipse (odstranění kamenů z moč. cest)
 - laserová terapie očních chorob
 - implantace moderních očních čoček
- hradit poplatek za zdravotní prohlídku dítěte před nástupem do zimního a letního tábora,
- proplácat obroučky brýlí do výše 170 Kč 1x ročně a u dětí do 15 let 2x ročně,
- regionálně zvýhodňovat dárci krve v hodnotě 300 Kč za jeden odběr,
- poskytovat příspěvek dárčům kostní dřeně ve výši 2000 Kč za jeden přímý odběr,
- hradit v individuálních případech léčebná a diagnostická opatření při léčbě sterility žen,
- plně hradit odstraňování drobných nezhoubných nádorů kůže ve zdravotnických zařízeních, se kterými má VoZP uzavřenou smlouvu,
- poskytovat v oblasti stomatologie plnou úhradu např. za tyto protetické výrobky:
 - korunkové náhrady, pevné můstky a pilířová konstrukce můstků (kódy 81114, 81121, 81122, 81211, 81302, 81124, 81222, 81303), snímatelné náhrady defektů chrupu (kódy 82101, 82102, 82111, 82112, 82121, 82131, 82132, 82031), zvlášť účtovaný materiál pevných ortodontických přístrojů – u pojistěnců do 30ti let věku přispívát částkou Kč 1000,- po předchozím schválení revizním lékařem u kódů 95250, 95260, 95270, 95290, 95310, 95320. Dále bude hradit navíc jednu preventivní stomatologickou prohlídku u dětí do 15 let věku,
 - poskytovat příspěvek na dopravu, stravování a ubytování po řádném absolvování příspěvkové lázeňské péče ve výši 1000,- Kč,
 - přispívat pojistěncům – dětem do 16 let po ukojené sérii očkování proti klíšťové encefalitidě částkou 500 Kč.

Údolní nádrže, voda, deštné pralesy.

RNDr. Milan Straškraba DrSc., pracovník Biomatematické laboratoře Entomologického ústavu AV ČR, předseda Komise pro životní prostředí a zástupce AV ČR v Českém výboru pro spolupráci s FAO navštívil nedávno pracovně Brasilií. Akademický bulletin mu položil několik otázek.

Pane doktore, jaký byl účel vaší cesty?

Přednášel jsem na United Nations University, která pořádá na různých místech světa postgraduální specializované kurzy. Tento kurz byl zaměřen na jezera a údolní nádrže. Jednak na jejich limnologii, to znamená teoretické studium, ale také na dopady tohoto studia na řízení jakosti vody, která je všude na světě velkým problémem. Protože jsem byl vyzván připravit netradiční světovou monografiю o limnologii údolních nádrží, věnoval jsem se i tomuto úkolu. Bylo třeba seznámit se blíže s tamními poměry, získat celou řadu styků s místními vědci, účastnit se zasedání a jednání, kde byly přednášeny vědecké výsledky.

Jak se stalo, že jste byl pozván na setkání, které patřilo převážně lidem z latinskoamerické oblasti?

U nás má limnologie údolních nádrží velkou tradici, navíc jsme s tamějším pracovníkem profesorem Tundisim společně redigovali knihu o údolních nádržích. Zkušenosti, které u nás máme, byly tedy zřejmě shledány použitelnými, nebo po jistých modifikacích aplikovatelnými i v poměrech Jižní Ameriky.

Jak to, že se naše zkušenosťi s údolními nádržemi mohou hodit v zemích Latinské Ameriky?

Latinskoameričtí odborníci vědí, že zkušenosťi kolem vodních nádrží jsou v Evropě a také u nás obecně hlubší. Je to důležité, že u nás jsou údolní nádrže jediné volné vody, jezer máme několik pouze v horách. Náš výzkum, akademický, vysokoškolský i aplikovaný, se zaměřil na poznatky o údolních nádržích. Tak bylo možné získat poznatky, které dnes dochází nejen jako poznatky o jednotlivých nádržích, ale především jako základ určitého zobecnění.

Bylo na setkání v Brazílii něco obzvlášť zajímavého?

Velice zajímavá byla pro mne jedna věc: inicioval jsem disciplínu, která se nazývá ekotechnologie, uplatňovaná určitých ekologických principů v řízení životního prostředí. Je dnes velmi intenzivně aplikována, u nás ovšem mnohem méně než v latinskoamerických zemích. Je to důležité, že u nich se řada věcí teprve rozvíjí, skočili tedy po tom nejnovějším. Pracoviště, kde jsem byl hostem, se velice intenzivně angažuje v aplikaci tétoho postupu řízení. Nejsou technicky náročné, jsou velice levné a – nepoškozují životní prostředí jako celek.

Jak se tato ekotechnologie využívá u nás?

Užíváme jeden ze systémů pro vodní nádrže, velice levně dosahující zlepšení jakosti vody. Je to postup, který se nazývá biomnipulace. Spolupracuje se s různými vodohospodářskými institucemi, které přímo jednotlivé údolní nádrže provozují, jednak s výzkumným ústavem rybářským a hydrobiologickým ve Vodňanech, který má jedno pracoviště pro údolní nádrž blízko Prahy. Tam je možné využít principů, o kterých se jedná i při setkání v Brazílii.

Je v Brazílii cítit snahu o vytvoření kontaktu mezi vědeckým světem a řadovými občany s cílem objasnit „člověku z ulice“ význam vědy?

Ano, speciellně o tomto jsem se velice poučil. Pracoviště, které organizovalo

zmíněný mezinárodní kurs, hledá velmi intensivné cesty, jak zapojit místní obyvatelstvo do této snahy. Dosáhli na příklad zlepšení v dolování píska, které dříve způsobovalo, že se odpady dostávaly do nádrže s pitnou vodou. Nebo zemědělci, kteří využívají drobných nádrží, až jako naše rybníky, se obracejí na vědecké ústavy o radu, jak zlepšit jakost vody. Komunikace je tedy organickou součástí spolupráce. Právě v době mé návštěvy vyšel předpis, umožňující dosť významné daňové odpisy, jestliže lokální výrobci dohodnou určitou spolupráci s vědeckými pracovišti. Znamená to, že komunikace není jen s jednotlivci, ale i s místními podniky.

Jaké je v Brazílii postavení vědy?

Řekl bych, že to byl pro mne přímo šok, když jsem se dozvěděl, že podle našich představ rozvojová země, brazilský stát São Paulo, věnuje na vědu 2,3 procenta hrubého národního důchodu. Ve srovnání s 0,6 procenty, které vědě věnujeme v současné době my, je to podstatně vyšší číslo. Dále jsem zjistil, že v Brazílii nachází uplatnění velice podobné tendenze organizace vědy, jaké zazdíme u nás. Hlavním obhospodařovatelem finančních prostředků je tam například organizace FAPESP, celostátní grantová agentura, která na základě podobných postupů, jaké známe u nás, uděluje finanční prostředky. Co jsme zatím u nás nedokázali a co oni už mají zvládnuté, jsou takzvané velké projekty. Jeden z nich, který dosahuje značného finančního objemu pro nás zatím naprostě nedostupného, se soustředuje na povodí určité nádrže, zasahující svým rozsahem celou řadu měst a obyvatel, mimo jiné i město o 18 až 20 milionech obyvatel. Projekt soustředuje všecko, co souvisí s podstatným zlepšením místní situace a je celý v rukou jednoho člověka. To je něco, o čem jsme u nás teprve začali diskutovat. Při množství prostředků, které jsou u nás v současné době na takové věci k disposici, není ovšem prakticky něco podobného proveditelné. Zmíněná rozvojová země, respektive stát São Paulo, je tedy v tomto směru podstatně dálé než my.

Je pro vás účast na podobném setkání zajímavá i z nějakého jiného důvodu?

Protože se zabývám životním prostředím, je pro mne velice zajímavé, jak se v tropických zemích divají na problémy životního prostředí. Zjistil jsem, že minimálně odborná veřejnost je v Brazílii velice dobré seznámena s problematikou tropických pralesů a celkových vlivů, které mají. Ze jsou tyto věci seriosně diskutovány, nikdo se neoohražuje tím, že jinde se nedělá víc, tak proč byců měli něco dělat my. Setkáváme se ovšem také s negativními jevy. Připraví se kupříkladu zákon, který má za cíl ochranu určitých stromů či porostů. Ten se ovšem potom realisuje tak, že se určitý druh stromů ponechá, všechno okolo se všechno vyholí a ten strom pak do roka zahyne. Cíle, volného prostoru, bylo dosaženo... Překvapilo mě velice příznivě, že otázky životního prostředí se stvárají i pro tamější lidí určitou prioritou, v každém případě ve vědeckém výzkumu. A zdá se, že i povědomí lidí ve městě, díky určitým nápadům, plakátům či setkáním, se mění.

O deštíchých pralesech se mluví i u nás. Jaká je skutečná situace a jak se s ní v Brazílii vypořádávají?

I oni považují situaci za kritickou a hledají cesty, jak z ní ven. Situace je ovšem kritická světově: roli hraje také to, jak se chovají jiné státy. Má-li pokročilý svět ukázat cestu, musí i na vlastním území vycházet ekologickým snahám vstří. Holandsko například v současné době zavádí legislativu pro kontrolu dovozu tropického dříví. Nacházejí-li totiž státy s tropickými pralesy odbyt pro tropické dříví, pak při bídě, která je v některých jejich oblastech velmi výrazná, budou pochopitelně tento vývoj realizovat. Celosvětová spolupráce v tomto ohledu velmi zintenzivnila. Hlavní setkání v Rio de Janeiro před dvěma lety to ukázalo. V té době se Spojené státy ještě nepřipojily k některým mezinárodním úmluvám, ale Clintonova administrativa se k nim už připojuje. Spolupráce je dnes výrazně mezinárodní, i když roli hraje i lokální zájmy. Dospělo se k závěru, že je-li nějaký celosvětový problém, není možné ho řešit jednotlivými akcemi. Hledá se, jak sladit legislativní, výzkumné a další aktivity, které by pomohly ekologické problémy celosvětově řešit. Je otázka, zda se také my k tému aktivitám přihlásíme. Máme velmi dobrou pozici, protože bývalý ministr životního prostředí Dr. Moldan byl jedním ze čtyř místopředsedů celosvětového setkání v Riu, kde byla řada věcí dohodnuta.

-sd-

Nové možnosti vědecké spolupráce s Evropskou unií

V těchto dnech se začíná rozvíhat nová akce Evropské unie (EU) na podporu spolupráce s 11 zeměmi střední a východní Evropy (SVE). Nazývá se PEKO 94 (Pays de l'Europe Centrale et Orientale) nebo také COPERNICUS 94. Předcházela ji akce PEKO 92 (výměny vědeckých pracovníků, vznik nových celoevropských vědeckých sítí a rozšíření stávajících, společně výzkumné projekty, zapojení zemí SVE do projektů pěti programů výzkumu ES, zapojení do projektu COST – European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research). Pro léta 1990 až 1994 přijala Evropská společenství tzv. Třetí rámčový program výzkumu a technického vývoje, který obsahoval 15 specifických programů, z nichž 5 bylo otevřeno účasti zemí SVE: Životní prostředí, Výzkum v biomedicině a zdravotnictví, Nejaderné druhy energie, Bezpečnost jáderného štěpení a Lidské zdroje a mobilita.

Komise ES tehdy stanovila pro podávání návrhů termín 7. srpna 1992. Jejich počet (11 750) mnohonásobně překročil očekávaný Komise ES a náznáky demonstroval touhu vědců z exkomunistických zemí překonat dědictví isolace od evropského výzkumu. Finanční požadavky na rozpočet ES tak dosáhly téměř 1,7 miliardy ECU, tedy více než třetinásobku částky, která byla k disposici. Bylo tedy jasné, že kromě oživení odborných styků přinese akce i mnoho zkamáni. Při hodnocení návrhů vycházela tehdy Komise ES z názoru, že je především třeba pomocí vědeckým a výzkumným pracovníkům navázat co nejvíce osobních kontaktů. Proto byly preferovány návrhy na výměnné pobytu (schváleno bylo 42 %), zatímco z návrhů na společné výzkumné projekty bylo vybráno jen 1,2 %.

Ze statistických údajů Komise ES lze usuzovat, že návrhy z České republiky byly relativně velmi úspěšné – vzhledem k počtu obyvatel se zdá, že čeští vědci byli v mnoha směrech nejúspěšnější.

V roce 1993 ES vyhlásila novou menší akci, určenou k zapojení SVE do projektů probíhajících ve zmíněných pěti specifických programech (analogie typu D z PEKO 92). Pro 11 zemí SVE (Albánie, Bulharsko, ČR, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko) bylo uvolněno 17,7 milionů ECU. Bylo předloženo 591 správně zpracovaných návrhů s celkovým požadavkem na 89 milionů ECU. Na rozdíl od roku 1992 se změnil mechanismus podávání návrhů: zájemce o spolupráci na projektu musel návrh vypracovat společně s koordinátorem projektu v ES a návrh pak zaslal Komisi ES tento koordinátor. Uzávěrka byla v červenci 1993.

V roce 1993 bylo na financování projektů z nevyužitého zásobníku návrhů PEKO 92 přiděleno dalších cca 37 milionů ECU. Bylo vybráno 227 projektů, z nichž většina – na rozdíl od roku 1992 – byly projekty společné.

Pro PEKO 94 čili COPERNICUS 94 zatím počítá Komise ES s 57 miliony ECU. Informační soubory s formuláři pro podávání návrhů vyšly v Bruselu 31. 1. 94 Pro ČR bude k dispozici kolem 1000 informačních složek, ale Komise ES bude přijímat návrhy i na xeroxových kopíkách formulářů. Tyto složky od Komise ES obdrží a bude distribuovat Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (ve druhé polovině února) by měly být k dispozici v KAV ČR u A. Štypové, linka 480 – pozn. red.). Termín pro podávání návrhů Komisi ES bude 30.4.1994. V září se počítá s prvním jednáním o kontraktech, které by měly být uzavřeny do konce prosince.

Na rozdíl od minulosti je letos výrazný posun k aplikovanému výzkumu a k vývoji a transferu aplikovaných technologií, jež mohou přispět k ozdravění hospodářství zemí SVE. Půjde o šest oblastí spolupráce se zeměmi ES:

1. informační technologie
2. komunikační technika, telematika a jazykové inženýrství
3. výrobní postupy, inovační návrhy, recyklace
4. měřící a testovací metody
5. potravinářský průmysl
6. agroprůmysl
7. biotechnologie

Komise ES oznámila, že v rámci těchto témat budou mít přednost ty návrhy projektů, které se budou zabývat faktory ovlivňujícími přenos výsledků aplikovaného výzkumu a vývoje technologií do cenově citlivých výrob a zpracovatelův postupů. Za takové faktory jsou považovány kontrola kvality, normalizace a standardizace, spolehlivost, náročnost na údržbu, recyklovatelnost a bezpečnost.

Způsob financování

Očekává se, že přípustné budou dva typy návrhů: za prvé návrhy společných výzkumných projektů v obvyklém smyslu, tzn. projektů, jejichž cílem je seskupit mezinárodní team, který by řešil úkol tzv. předkonkurenčního (precompetitive) výzkumu a vývoje a dosáhl v něm společných výsledků. U tohoto typu nesmí celkový finanční rozsah projektu překročit půl milionu ECU, přičemž za typický se považuje rozsah okolo tří sta padatesí tisíc ECU. Bude-li projekt schváven ve vyběrovém řízení, bude Komise ES hradit spolupracujícím subjektům, které nepatří do průmyslové sféry, až 100 % výše nákladů nebo až polovinu celkových nákladů vyplývajících z účasti na projektu. Podmínkou je, aby pro partnery ze zemí EU projekt nevyčleňoval více než 25 % z celkové výše podpory.

Druhým možným typem návrhu projektu bude tzv. sladěná aktivita (concerted action), na níž by se podílelo více spolupracujících partnerů (obvykle deset až třicet). U takových projektů bude možné hradit z rozpočtu EU až 100 % nákladů na koordinaci, do nichž se počítají náklady na organizaci setkání, cestovní výdaje, ceny databází, komunikace, výroby a oběhu tištěných informací apod. Výše takových nákladů by neměla překročit půl milionu ECU. Přednost při vyhodnocování budou mít návrhy, u kterých bude podstatná část účastníků projektu pocházet ze zemí SVE.

Zcela nový je prvek regionální. Komise ES vychází z přesvědčení, že v regionu uvedených jedenácti zemí střední a východní Evropy, které se na akci mohou podílet, existuje mnoho možností vzájemné spolupráce, které skrývají velký a dosud málo využívaný ekonomický potenciál.

Komise ES proto stanovila podmíinku, že návrhy společných projektů musí zahrnovat nejméně dva partnery ze dvou zemí SVE a jednoho partnera z EU. V návrzích na sladěné aktivity je tato podmínka ještě rozšířena na alespoň dva partnery ze dvou různých zemí EU.

Na rozdíl od akcí v letech 1992 a 1993 se budou moci projektů účastnit i organizace ze zemí Evropského sdružení volného obchodu (Finsko, Island, Lichtensteinsko, Norsko, Švédsko, Rakousko a Švýcarsko), ale jen na vlastní náklady.

Partnery, kteří mají právo ucházet se o finanční podporu EU, mohou být i organizace ze dvacáti nových nezávislých států bývalého SSSR (Arménie, Azerbájdžan, Bělorusko, Gruzie, Kazachstan, Kirgizstan, Moldavie, Rusko, Tadžikistan, Turkmenistan, Ukrajina a Uzbekistan), nebudou se však započítávat do nejméně dvou partnerů ze zemí SVE – ti zůstávají podmínkou.

Očekává se, že asi měsíc po uzávěrce PEKO 94 vyhlásí EU ještě jednu akci pro země SVE, opět na podporu jejich zapojení do probíhajících projektů v pěti programech otevřených pro spolupráci. Mechanismus bude zřejmě velmi podobný, jako byl v roce 1993, jistý rozdíl však může být v seznamu projektů, protože některé již končí.

Závěrem rada pro ty, kdo budou hledat partnera v zemích EU. Generální direktor XIII. Komise ES (telekomunikace, informační trh a využití výsledků výzkumu) vydal v roce 1993 pod číslem EUR 14993 EN katalog výzkumných partnerů (Directory of Research Partners), kde je uvedeno přes 1400 společností a výzkumných organizací soukromého sektoru v 17 evropských zemích (název, adresa, počet zaměstnanců, předmět činnosti, jména kontaktních osob, telefonní a faxová čísla a oblasti možné spolupráce). MZV ČR věnovalo po jednom výtisku tohoto katalogu Státní technické knihovně v Praze a Státní vědecké knihovně v Brně, další výtisk vlastní MŠMT.

(Převzato se svolením autora Ing. Karla Antropia, CSc., zástupce ředitele odboru kulturních a vědeckých styků Ministerstva zahraničí ČR, z Českého deníku ze 3.2.1994, zkráceno. Katalog partnerů je možné si objednat a koupit za ekvivalent 66 ECU = 2211 Kč v Národním informačním středisku ČR, Konviktská 5, Praha 1, tel. 242 30 907. A. Štysová)

Nové kontakty s Japonskem

18. ledna 1994 navštívila AV ČR **japonská delegace** ve složení: Dr. Yoshiaki Matsuno, výkonný ředitel Japan International Science & Technology Exchange Center (JISTEC) , Dr. Shoichi Horiguchi z odboru mezinárodní spolupráce Science and Technology Agency (STA), Dr. Taiji Hasegawa, zástupce vedoucího oddělení mezinárodních vědeckých výměn Research Development Corporation of Japan (JRDC), Dr. Sonoko Kato z JISTEC a Dr. Toru Furugori, 3. tajemník japonského velvyslanectví v Praze. Delegace nejdříve navštívila čtyři pracoviště AV ČR, a to Fyziologický ústav, Mikrobiologický ústav, Fyzikální ústav a Ústav fyzikální chemie a elektrochemie J. Heyrovského, a pak se setkala s vedením AV ČR. Schůzky se zúčastnil předseda AV prof. Ing. R. Zahradník, DrSc., místopředsedové doc. RNDr V. Pačes, DrSc., RNDr H. Illnerová, DrSc., předseda Rady pro zahraniční styky doc. Ing. J. Niederle, DrSc. a člen Akademické rady Ing. K. Jungwirth, DrSc.

Japonská strana uvedla, že jede o **sondážní návštěvu s cílem zmapovat současnou situaci ve vědě a technice v ČR a navázat osobní kontakty**. Vedení Akademie hosty seznámilo se současnou strukturou a činností AV ČR. Byl konstatován oboustranný zájem na posílení vzájemných vztahů v oblasti vědy a techniky. V současné době má AV ČR sjednanou smluvní spolupráci pouze s Japan Society for the Promotion of Science a kapacita této spolupráce nepostačuje. Hosté vyjádřili spokojenost s návštěvou čtyř ústavů i s diskusemi s vedením Akademie. Obě strany se dohodly, že v nejbližší době zahájí kroky k institucionalizaci vzájemné spolupráce na smluvním základě, a Dr. Hasegawa předal zástupcům AV k posouzení podklady k uzavření dohody AV ČR s JRDC.

STA (Science and Technology Agency), vládní úřad, je národním koordinátorem pro vědu a techniku a odpovídá za (1) plánování, formulaci a realisaci základního zaměření vědy a techniky, (2) koordinaci administrativy a vypracování základních směrnic pro posuzování rozpočtu na výzkumnou činnost v jednotlivých resorech, (3) mezinárodní spolupráci ve vědě a technice, (4) podporu základního výzkumu, (5) zdokonalování infrastruktury pro výzkum a vývoj a (6) podporu velkých výzkumných projektů a interdisciplinárního výzkumu a řízení výzkumu ve státních centrech v oborech, jako jsou vědy o Zemi, kosmický výzkum, jaderný výzkum, prevence přírodních katastrof, věda o materiálech, biologie a letecká technika. STA rozděluje finanční prostředky na výzkum; např. v roce 1991 disponovala částkou 120 miliard USD (3 % hrubého národního důchodu).

V roce 1988 založila STA stipendijní program pro zahraniční vědecké pracovníky mladší 35 let, aby se mohli účastnit výzkumu v japonských laboratořích (program se nevztahuje na univerzity a universitní ústavy). Stipendia se udělují na 6 měsíců až 2 roky, seznam ústavů, které stipendisty přijímají, je užaven v předsedy Rady pro zahraniční styky. Od roku 1989 tento stipendijní program řídí JRDC společně s JISTEC.

JRDC (Research Development Corporation of Japan), založena 1961, je podřízena STA. Je to veřejnoprávní instituce financovaná vládou. Základní okruhy její činnosti tvoří (1) základní výzkum, (2) šíření a aplikace výsledků základního výzkumu a (3) mezinárodní vědecká výměna. JRDC nemá žádné vlastní laboratoře a své projekty základního výzkumu uskutečňuje v pronajatých laboratořích universit, průmyslových podniků a j. Základní výzkum probíhá v rámci tří programů – PRESTO (Precursory Research for Embryonic Science and Technology), ERATO (Exploratory Research for Advanced Technology) a International Joint Research.

V letošním roce zahajuje STA – JRDC nový program vysílání japonských vědeckých pracovníků (na své náklady s výjimkou nákladů na běžný laboratorní provoz) do státních ústavů základního výzkumu a na university v Asii, Oceanií a východní Evropě včetně zemí bývalého SSSR.

JISTEC (Japan International Science & Technology Exchange Center) se zaměřuje na (1) podporu mezinárodní vědecké výměny mezi soukromými japonskými výzkumnými institucemi a zahraničními partnery a (2) správu stipendií STA pro zahraniční vědecké pracovníky. V roce 1993 spolupracovalo s JISTEC 184 japonských společností.

V roce 1992 zahájil JISTEC pobytový program REES (Research Experience for European Students). Je to další krok k budoucí celosvětové výměně specialistů v jednotlivých oborech vědy a techniky, jenž má usnadnit příští spolupráci Evropanů s jejich japonskými kolegy.

STA Workshop je program podpory mezinárodních seminářů, kde japonská strana prostřednictvím JISTEC hraje náklady pořadatelů a veškeré náklady účastníků kromě cestovného z domovské země. Další programem STA, pro který v roce 1993 disponovala částkou 400 milionů yenů, je program bilaterální mezinárodní výzkumné spolupráce. Partnery v každé dvojici jsou japonský státní ústav a ústav zahraniční, přičemž přednost mají ústavy v zemích, s nimiž Japonsko uzavřelo dohodu o vědeckotechnické spolupráci. (Dr. D. Dvořák a A. Štysová)

Konkurs

Ředitelka Knihovny Akademie věd (KNAV) vypisuje konkurs na vysokoškolské místo v oddělení referenčních služeb. Požadované předpoklady: absolutorium filozofické fakulty, katedry vědeckých informací a knihovnictví, aktivní znalost dvou světových jazyků, odborná knihovnická praxe. Přihlášky do konkursu zašlete do 14 dnů na adresu: Ředitelství KNAV, Národní 3, 115 22 Praha 1.

Oznámení

Ústav pro klasická studia AV ČR v Praze pořádá v letním semestru školního roku 1993/1994 v rámci postgraduačního studia nazvaného „Latinský kontext české kultury“ cyklus přednášek **Humanitní vzdělání v českých zemích**.

Program:

25. 2. doc. dr. Pavel SPUNAR, CSc.: Počátky evropské vzdělanosti
4. 3. Dr. Michal SVATOŠ, CSc.: Fenomén středověké univerzity
11. 3. Dr. Michal SVATOŠ, CSc. Univerzita jako korporace
18. 3. Dr. Michal SVATOŠ, CSc.: Univerzitní vzdělání
1. 4. Dr. Jiří PEŠEK, CSc.: Partikulární školy a pražská univerzita v době humanismu
8. 4. Dr. Jiří PEŠEK, CSc.: Pražská humanistická univerzita do Bílé hory
15. 4. prof. dr. Jiří KRAUS, DrSc.: Rétorika v dějinách české a světové literatury
22. 4. prof. dr. Jaroslava PEŠKOVÁ, CSc.: Filozofické předpoklady Komenského pojedání výchovy a vzdělání
6. 5. Dr. Ivana ČORNEJOVÁ, CSc.: Jezuitská gymnázia a pražská univerzita 1622 - 1773 - I.
13. 5. Dr. Ivana ČORNEJOVÁ, CSc.: Jezuitská gymnázia a pražská univerzita 1622 - 1773 - II.
20. 5. Dr. Martin SVATOŠ, CSc.: Humanistické vzdělání v habsburské monarchii v 19. a 20. stol.

Přednášky se konají vždy v pátek od 13.00 do 14.30 hod. v budově Ústavu pro klasická studia, Máchova 7, Praha 2.

Human Affairs

Od roku 1991 vychází na Slovensku časopis **Human Affairs**, humanisticky a multidisciplinárně orientované periodikum, pokrývající rozsáhlé spektrum společenských věd i ve vztahu k umění a přírodním vědám. Zabývá se kreativitou a ideologiemi, humanismem v historii, filosofií jazyka, úlohou překladu v rozvoji kultury a společnosti, tradicí a současnosti, problémy středoevropského regionu, etikou a politikou, vztahem společenských a přírodních věd. **Human Affairs** vychází 2x do roka v rozsahu 96 tiskových stran v anglickém jazyce. Roční předplatné je 74,- Sk. Kontaktní adresa:

Kabinet orientalistiky SAV, výkonný redaktor PhDr. Jozef Genzor, Klemensova 19, 813 64 Bratislava, telefon 07/326326, FAX 07/326326, VÚB a.s. Bratislava, č.ú.: 6015-7127-012/0200 VS 52

KALEIDOSKOP AB 94 ** KALEIDOSKOP AB 94

Ministerstvo školství Jihoafrické republiky nabízí jednorocní stipendia k postgraduačnímu studiu nebo výzkumu na VŠ nebo v ústavech (18 000 randů na 10 měsíců). Žádostí je třeba podat do konce srpna.

ACHEMA 94, 24. symposium a výставка chemické techniky a biotechnologií, se bude konat 5.– 11. června ve Frankfurtu nad Mohanem.

Symposium FAO/IAEA Nuclear and Related Techniques in Soil/Plant Studies on Sustainable Agriculture and Environmental Preservation se bude konat ve Vídni 17.–20.10.1994. Přihlášky a event. abstrakty přednášek přijímá Státní úřad pro jadernou bezpečnost v Praze do 31. března. Jeden účastník z každé členské země může MAAE požádat o grant.

Není-li uvedeno jinak, je původní zdroj informace k nahlédnutí u paní A. Štysové, Kancelář AV ČR, Národní 3, Praha 1, telefon 24220384, linka 480.

Vydává:
Tiskové oddělení Kanceláře AV ČR
Národní 3, Praha 1
Odpovědný redaktor: Svetozár Pantůček
Redakce: Šylva Daničková
tel.: 24 24 05 14
Sazba: Fortuna, středisko fotosazby, Praha
Tisk: Academia Praha
Číslo vychází 4. 3. 1994